

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2022/67 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı : 2026/54

Karar Tarihi : 26/3/2026

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Devrimci İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE ve Yılmaz AKÇİL'in katılımıyla 7/3/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle mülki amire bildirimde bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde "*İller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesin hesaplar, merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanır ve birleştirilir.*" denilmiş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da "*Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri binbeşyüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir.*" denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı, birleştirileceği ve birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin Anayasa Mahkemesine sunulacağı, bu belgelere taşınmaz ve değeri bin beş yüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listelerinin ekleneceği hükme bağlanmıştır.

3. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 51. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde siyasi partilerin "*Merkez karar ve yönetim kurullarınca (parti tüzüğünde kesin hesapları onaylama görevi verilen yetkili organlarınca alınmış parti genel merkezi ve iller örgütleri kesin hesaplarının incelenip kabul edildiğine ve birleştirildiğine ilişkin kararın onaylı örneğini*", (b) bendinde "*Karara bağlanmış ve birleştirilmiş bulunan bir yıllık kesin hesabın onaylı örneğini*", (c) bendinde "*Parti genel merkez kesin hesabının onaylı örneğini*", (ç) bendinde "*Bağlı ilçeleri de kapsayan ve il sorumluları tarafından imzalanmış olan iller teşkilatı kesin hesaplarının onaylı örnekleri ile genel merkez tarafından düzenlenecek olan il teşkilatları kesin hesaplarının icmal listesini*", (d) bendinde "*Parti genel merkez ve il teşkilatlarının aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini belirten listeleri*", (e) bendinde ise "*Parti genel sekreteri ve genel saymanının imzasını taşıyan yıl sonu kasa mevcudunu gösteren kasa sayım tutanağı ile banka hesaplarına ilişkin olarak banka yetkililerince onaylanmış mutabakat yazılarını*" hesap yılını takip eden yılın haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine sunacakları belirtilmiştir.

4. Devrimci İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabını 30/6/2022 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu tespit edilmiştir.

5. 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde Kanun'un 74. madde hükümlerine aykırı hareket eden sorumlular hakkında üç aydan altı aya kadar hafif hapis ve on beş milyon liradan otuz milyon liraya kadar hafif para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır.

6. 4/11/2004 tarihli ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un "*Hafif hapis ve hafif para cezalarının idari para cezasına dönüştürülmesi*" başlıklı 7. maddesinde kanunlarda hafif hapis cezası ve hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımların idari para cezasına dönüştürüldüğü, idari para cezasına karar vermeye ise mülki idare amirinin yetkili olduğu belirtilmiştir.

7. 2820 sayılı Kanun'un 74. maddesi hükümlerine aykırı hareket eden parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesi gerekir.

8. Bu itibarla Devrimci İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Genel Merkeze ait kesin hesapların sunulması nedeniyle işin esasının incelenmesine,

B. Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiye bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine,

C. Anayasa Mahkemesine, istenen bilgileri istendiği sürede vermemesi nedeniyle Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve 5252 sayılı Kanun'un 7. maddesi uyarınca yasal işlem yapılması için konunun Ankara Valiliğine bildirilmesine

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

9. Devrimci İşçi Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2020 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığınca hazırlanıp Raportör Oğuz ÇAKAR tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa'nın ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

10. Denetimin maddi ögelerini oluşturan defter ve belgelerden Partinin 2020 yılı gelirleri toplamının 25.500 TL ve geçen yıldan devreden kasa, banka toplamının 110,29 TL; giderler toplamının 23.295,75 TL ve gelecek yıla devreden nakit, banka toplamının 2.314,54 TL olduğu anlaşılmıştır.

11. Anayasa Mahkemesinin 7/3/2024 tarihli ilk inceleme kararıyla Partinin 2020 yılı Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için bu kararın tebliğinden itibaren otuz gün süre verilmesine karar verilmiştir. Partinin anılan gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri belirtilen süre içinde göndermemesi üzerine Sayıştay Başkanlığı tarafından Partiye gönderilen 25/2/2025 tarihli ve 25011636 sayılı yazıyla 2020 yılı esas incelemesinin yapılabilmesi için gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterlerin gönderilmesi gerektiği tekrar bildirilmiştir. Ancak Parti tarafından Sayıştay Başkanlığına herhangi bir cevap sunulmamış olup bilgi, belge ve bu belgelerin kaydedildiği defterler gönderilmemiştir.

12. 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzel kişiliği adına elde edileceği, siyasi partilerin genel merkezlerinin ve teşkilat kademelerinin gelirlerinin parti merkez karar ve yönetim kurulunca bastırılan makbuzlar karşılığında alınacağı, sağlanan gelirin türü ve miktarıyla gelirin sağlandığı kimsenin adı, soyadı ve adresi, makbuzu düzenleyenin sıfatı, adı, soyadı ve imzasının makbuzda ve dip koçanlarında yer alacağı belirtilmiştir. Anılan Kanun'un 75. maddesinin dördüncü fıkrasında da *"Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir."* 76. maddesinin üçüncü fıkrasında ise *"Bu Kanunun 69 uncu maddesinde belirtilen esaslara aykırı olarak bir siyasi partinin tevsik edilmeyen kaynaklardan gelir sağladığı anlaşırsa, Anayasa Mahkemesi kararıyla bu gelir Hazineye irat kaydedilir."* hükümleri yer almaktadır.

13. Kanun'un 70. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca beş milyon liraya kadar olan harcamaların makbuz veya fatura gibi bir belgeyle tevsik edilmesi zorunlu olmadığından bu miktarı geçen harcamaların geçerli ve kanıtlayıcı bir belgeye dayanması gerekmektedir. Kanun'un 76. maddesinin dördüncü fıkrasında ise belgelendirilmesi gerektiği hâlde belgelendirilmeyen parti giderleri miktarınca parti mal varlığının Anayasa Mahkemesi kararıyla Hazineye irat kaydedileceği hükmü bulunmaktadır.

14. Anılan hükümlere göre siyasi partilerin kesin hesaplarının dayanağını oluşturan gelir gider belgelerini Anayasa Mahkemesine sunması gerektiğinden Partinin kesin hesabında gösterdiği hâlde belgelendirmediği gelir gider rakamı kadar Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

15. Ayrıca Partinin kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ve defter kayıtlarını Sayıştay Başkanlığına göndermemesi dolayısıyla 2820 sayılı Kanun'un 75. maddesi gereğince yapılan araştırma ve incelemeleri engellediği, aynı madde gereğince istenen bilgi ve belgeleri vermediği tespit edilmiştir.

16. Kanun'un 75. maddesi hükmüne aykırı olarak Partinin gelir gider belgeleri ile defter kayıtlarını göndermeyerek inceleme ve araştırmayı engelleyen Parti sorumluları hakkında Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca gerekli işlemlerin yapılmasını temin için suç duyurusunda bulunulması gerekir.

17. Öte yandan kesin hesabın dayanağını oluşturan gelir ve giderlerin belgelendirilmemesi sebebiyle kesin hesabın denetimi gerçekleştirilemediğinden Partinin 2020 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesi mümkün değildir.

IV. SONUÇ

Devrimci İşçi Partisinin 2020 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir ve giderlerini belgelendirmeyen Partinin 2020 yılı hesabının 2820 sayılı Kanun uyarınca kabul edilmesinin mümkün olmadığına,

B. 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 75. ve 76. maddelerine göre Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ve defter kayıtlarını Anayasa Mahkemesine sunmayan ve gelir ve giderlerini belgelendirmeyen Partinin kesin hesabında gösterdiği 25.610,29 TL gelir ve 25.610,29 TL gider tutarı olmak üzere toplam 51.220,58 TL karşılığı Parti mal varlığının Hazineye irat kaydedilmesine,

C. Partinin kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterlerin gönderilmemesinden dolayı Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine istinaden gerekli işlemlerin yapılabilmesi için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

26/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Başkanvekili
İrfan FİDAN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI